EDWARD URBAŃSKI

* 2 I 1930, Aleksandrów Kujawski
† 17 IV 1996, Będzin

Edward Urbański urodził się w czwartek 2 stycznia 1930 roku w Aleksandrowie Kujawskim należącym wtedy administracyjnie do powiatu aleksandrowskiego. Jego ojciec to rolnik Józef Urbański, a matka — Marianna z d. Knasiewicz. W latach 1951–1954 studiował geografię w Państwowej Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku. Egzamin dyplomowy złożył 23 czerwca 1954 roku.

Odpis dyplomu[1]

> Godło państwowe. Dyplom Ukończenia Studiów Wyższych. Zdjęcie z odciskiem pieczęci okrągłej z napisem – Państwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Gdańsku. Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Gdańsku. Dyplom Nr. 5096 Ob. Urbański Edward urodzony dnia 2 stycznia 1930 r. w Aleksandrowie Kuj. pow. aleksandrowski, po odbyciu studiów

[1] Zachowuję pisownię oryginalną.

wyższych w latach od 1951 – 1954 r. specjalizując się w zakresie geografii otrzymał w dniu 23 czerwca 1954 r. Dyplom Ukończenia Studiów Wyższych na Wydziale Geograficzno-biologicznym i uzyskał kwalifikacje do nauczania w szkołach stopnia licealnego. Pieczęć okrągła z napisem w otoku – Państwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Gdańsku. Rektor – podpis nieczytelny, Dziekan — podpis nieczytelny. Gdańsk dnia 11 października 1954.

Edward Urbański otrzymał następnie nakaz pracy nr 147/426/54 z obowiązkiem podjęcia zatrudnienia od 16 sierpnia 1954 roku. Wybrał wtedy województwo olsztyńskie, a w miejscowym kuratorium dostał przydział do szkoły w Szczytnie. W ten sposób Edward Urbański związał się zawodowo ze szczycieńskim Liceum Ogólnokształcącym w okresie od 15 sierpnia 1954 do 31 sierpnia 1960. Tutaj nauczał geografii i przysposobienia wojskowego (w r. szk. 1957/1958); przez pewien czas pełnił także funkcję kierownika i wychowawcy internatu.

Edward Urbański był podporucznikiem rezerwy LWP. Należał do Związku Harcerstwa Polskiego, Związku Młodzieży Polskiej i do Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. W latach 60. XX w. mieszkał w Szczytnie w bloku przy ul. Bolesława Bieruta 2. Z „Kwestionariusza osobowego" z 6 marca 1960 wynika, że był już wtedy żonaty i miał jedno dziecko. W toku dalszych poszukiwań okazało się, że był to syn Marek (24 VI 1959 – 22 IV 2014)[2]. Przełożonymi Profesora Urbańskiego w czasie jego zatrudnienia w LO dziennym byli kolejno: Jerzy Rutkowski (1927–1995) i Michał Mazur (1913–1984), a w LO wieczorowym — Zofia Śnieżko-Błocka (1907–1969) i Albin Budzyński (1913–1984).

W archiwum szczycieńskiego LO znajduje się 27 dokumentów związanych z Profesorem Edwardem Urbańskim. Podaję w układzie chronologicznym:

1) Odpis dyplomu, którego zgodność z oryginałem potwierdziła dyrektorka Państwowego Liceum dla Pracujących w Szczytnie, Zofia Śnieżko-Błocka.
2) Skierowanie do pracy z 21 VIII 1954 wystawione przez Wydział Oświaty PWRN w Olsztynie, na którego podstawie Edward Urbański został nauczycielem Liceum Ogólnokształcącego w Szczytnie.
3) Dekret nominacyjny z 4 IX 1954 (sygn. O-II-9a/155/54) wystawiony przez kierownika Wydziału Oświaty PWRN w Olsztynie, Tadeusza Sztejnerta. Na tej podstawie mianowano Edwarda Urbańskiego „z dniem 15 sierpnia 1954 r. tymczasowym nauczycielem Liceum Ogólnokształcącego w Szczytnie" z uposażeniem w wysokości 820 zł miesięcznie.
4) Pismo radcy Wydziału Oświaty PWRN w Olsztynie, Stanisławy Starzewskiej, z 15 X 1954 (sygn. O-II-9a/231/54), na którego podstawie Wydział Oświaty zatwierdził „nadesłaną umowę z ob. Urbańskim Edwardem, zatrudnionym od dnia 1 września 1954 r. do odwołania w charakterze wychowawcy internatu

[2] Marek Urbański jest pochowany na cmentarzu komunalnym w Szczytnie (kwatera III D, rząd IX, numer grobu 5).

wym.[ienionej] szkoły w wymiarze 15/ piętnastu/ godzin tygodniowo z wynagrodzeniem w wys.[okości] 22 zł. za 1 godz. pracy tyg.[odniowo]".

5) Pismo radcy Wydziału Oświaty PWRN w Olsztynie, Stanisławy Starzewskiej, z 15 X 1954 (sygn. O-II-9a/231/54), na którego podstawie Wydział Oświaty powierzył Edwardowi Urbańskiemu „pełnienie obowiązków kierownika internatu Szkoły Podstaw.[owej] i Liceum Ogólnokształcącego w Szczytnie". Z tytułu pełnienia wymienionych obowiązków przysługiwał mu dodatek funkcyjny w wysokości 96 zł miesięcznie.
6) Zaświadczenie z 2 VII 1955 wystawione przez wojskowego komendanta rejonowego Wojskowej Komendy Rejonowej, z którego wynika, że chorąży rezerwy Edward Urbański odbył przeszkolenie wojskowe w okresie od 3 VII do 24 IX 1955 roku.
7) Pismo kierowniczki Oddziału Wydziału Oświaty PWRN w Olsztynie, M. Wyczółkowskiej, z 20 IX 1956 (sygn. O_II_25b/204/56) do dyrekcji Szkoły Podstawowej i Liceum Ogólnokształcącego w Szczytnie, będące odpowiedzią na pismo z 1 IX 1956. Wydział Oświaty informował, że „przyjmuje do wiadomości fakt pełnienia przez ob. Edwarda Urbańskiego w roku szkolnym 1956/1957 dodatkowych czynności nauczycielskich w Państ.[twowym][3] Liceum Pedagogicznym [dla] Wychowawczyń Przedszkoli w Szczytnie w wymiarze 8 godzin tygodniowo".
8) Umowa o pracę zawarta z Edwardem Urbańskim jako wychowawcą internatu przez dyrektora szczycieńskiego LO, Michała Mazura, na okres od 1 IX 1956 do 31 VIII 1957.
9) Pismo kierowniczki Oddziału Wydziału Oświaty PWRN w Olsztynie, M. Wyczółkowskiej, z 20 X 1956 (sygn. O_II_9a/276/56) do dyrekcji Szkoły Podstawowej i Liceum Ogólnokształcącego w Szczytnie, na którego podstawie „Wydział Oświaty niniejszym zatwierdza nadesłaną umowę z ob. Urbańskim Edwardem, zatrudnionym od dnia 1 września 1956 r. do dnia 31 sierpnia 1957 r. w charakterze wychowawcy internatu tamt.[ejszej] Szkoły w wymiarze 10 godz. tyg. Z wynagrodzeniem w stos.[unku] mies.[ięcznym] w wys.[okości] 26 zł. za 1 godz. pracy".
10) Pismo kierowniczki Oddziału Wydziału Oświaty PWRN w Olsztynie, M. Wyczółkowskiej, z 14 X 1957 (sygn. O-II-12c/212/57) do dyrekcji Szkoły Podstawowej i Liceum Ogólnokształcącego w Szczytnie, w którym poinformowano Edwarda Urbańskiego, że „Wydział Oświaty udziela Obywatelowi zniżki od obowiązującego wymiaru godzin nauczania w ilości 6 godzin tygodniowo na czas od dnia 1 września 1957 do dnia 30 czerwca 1958 r. w celu pełnienia czynności instruktora geografii w PODKO[4] w Szczytnie".

[3] Uzupełnienia w nawiasach kwadratowych pochodzą ode mnie.
[4] PODKO to akronim od Powiatowy Ośrodek Doskonalenia Kadr Oświatowych.

11) Pismo kierownika Wydziału Oświaty PPRN w Szczytnie, Bolesława Osinowskiego (1917–1977), z 10 IX 1957, informujące o powołaniu Edwarda Urbańskiego „do pracy w PODKO na stanowisko instruktora powiatowego geografii z dniem 1 września 1957 r.". W związku z powyższym nauczyciel otrzymał „6 godzin zniżki w stosunku tygodniowo-miesięcznym".
12) Pismo kierownika Oddziału Osobowego olsztyńskiego KOS, Mariana Duchińskiego (1912–1986), z 22 XI 1958 (sygn. KS-II-12b-/207/58), w którym informowano Edwarda Urbańskiego, że Kuratorium udzieliło zainteresowanemu „zniżki od obowiązującego wymiaru godzin nauczania w ilości 6 (sześć) godzin tygodniowo z tytułu pełnienia czynności kierownika Pow.[iatowego] Ogniska Metodycznego geografii na okres od dnia 1 września 1958 r. do dnia 30 czerwca 1959 r.". W piśmie tym podano ponadto, że „Kuratorium nie wyraża zgody na udzielenie (…) drugiej zniżki godzin z tytułu pracy w Pow.[iatowym] Ośrodku Krajoznawczo-Turystycznym przy Inspektoracie Oświaty w Szczytnie".
13) Pismo kuratora olsztyńskiego KOS, Franciszka Sikory (1905–1977), z 29 [IX?] 1958 (sygn. niepełna 16/114/58) w sprawie wymiaru uposażenia Edwarda Urbańskiego, które od 1 IX 1957 roku wynosiło 1100 zł.
14) Pismo kuratora olsztyńskiego KOS, Franciszka Sikory, z 8 X 1959, na którego podstawie powierzono Profesorowi Edwardowi Urbańskiemu „od dnia 1 września 1959 r. do odwołania pełnienie obowiązków kierownika Wojew.[ódzkiego] Ogniska Metodycznego geografii. Z tytułu pełnienia wym.[ienionej] czynności służy Obywatelowi prawo pobierania dodatku funkcyjnego w wys.[okości] 450 zł. miesięcznie oraz 15% zwyżki do uposażenia". W czasie pełnienia tej funkcji Edward Urbański był zobowiązany do pracy w LO w wymiarze „od 6 do 10 godzin tyg.[odniowo] w zależności od stopnia organizacyjnego".
15) Umowa o pracę zawarta z Edwardem Urbańskim jako nauczycielem geografii przez dyrektora Liceum Ogólnokształcącego dla Pracujących w Szczytnie na okres od 1 X do 31 XII 1959 roku.
16) Pismo kierownika Samodzielnego Oddziału Osobowego olsztyńskiego KOS, Mariana Duchińskiego, z 24 II 1960 (sygn. niepełna 417/59), zatwierdzające umowę o pracę zawartą z Edwardem Urbańskim jako nauczycielem geografii w Liceum Ogólnokształcącym dla Pracujących w Szczytnie na okres od 1 X do 31 XII 1959 roku w wymiarze 10 godzin nauczania tygodniowo z wynagrodzeniem 57 zł miesięcznie za jedną godzinę zajęć tygodniowo.
17) Pismo kuratora olsztyńskiego KOS, Franciszka Sikory, z 12 X 1959 (sygn. niepełna 1/311/59), na którego podstawie przyznano Edwardowi Urbańskiemu „od dnia 1 września 1959 r. na okres pełnienia obowiązków kier.[ownika] Wojew.[ódzkiego] Ogniska Metod.[ycznego] geografii" dodatku specjalnego do uposażenia w wysokości 216 zł miesięcznie.

18) Pismo kuratora olsztyńskiego KOS, Franciszka Sikory, z 29 VI 1960 (sygn. KS-VII-11a/71/60), będące dekretem przeniesienia „z dniem 1 września na własną prośbę wyrażoną w podaniu z dnia 14.VI.1960 r. na stanowisko nauczyciela do Liceum Pedagogicznego dla Wychowawczyń Przedszkoli w Szczytnie".
19) Pismo kuratora olsztyńskiego KOS, Franciszka Sikory, z 31 VIII 1960 (sygn. KS-VII-21/410/60), na którego podstawie Edward Urbański został odwołany z funkcji kierownika Wojewódzkiego Ogniska Metodycznego geografii z dniem 31 sierpnia 1960 roku. Jednocześnie na mocy tego samego pisma kurator powierzył zainteresowanemu od 1 IX 1960 do odwołania pełnienia obowiązków kierownika sekcji geografii Okręgowego Ośrodka Metodycznego w Olsztynie. Z tytułu pełnienia tej funkcji nauczyciel miał otrzymywać dodatek w wysokości 700 zł miesięcznie i mógł skorzystać ze zwyżki 10–15% — w zależności od ukończonych studiów — do uposażenia zasadniczego. Nadto kurator przyznał Edwardowi Urbańskiemu od 1 IX do 31 XII 1960 roku dodatek specjalny w wysokości 360 zł miesięcznie.
20) „Kwestionariusz osobowy" z 6 III 1960 roku.
21) Umowa o pracę zawarta 1 III 1962 roku z Edwardem Urbańskim jako nauczycielem geografii z dyrektorką Państwowego Liceum dla Pracujących w Szczytnie, Zofią Śnieżko-Błocką, na okres od 1 III do 31 V 1962.
22) Pismo kierownika Oddziału Kadr olsztyńskiego KOS, Mariana Duchińskiego, z 26 III 1962 (sygn. niepełna 417/59), zatwierdzające umowę o pracę zawartą z Edwardem Urbańskim jako nauczycielem geografii w Liceum Ogólnokształcącym dla Pracujących w Szczytnie na okres od 1 III do 31 V 1962 roku w wymiarze 10 godzin nauczania tygodniowo.
23) Umowa o pracę zawarta 1 X 1963 roku z Edwardem Urbańskim jako nauczycielem geografii z dyrektorem Państwowego Liceum dla Pracujących w Szczytnie, Albinem Budzyńskim, na okres od 1 X 1963 do 30 VII 1964.
24) Pismo przewodnie dyrektora Liceum Ogólnokształcącego dla Pracujących w Szczytnie, Albina Budzyńskiego, z 15 X 1963, skierowane do Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Szczytnie, w którym informuje się o przedłożeniu odpisu zaszeregowania Edwarda Urbańskiego oraz zawartą z nim umowę o pracę.
25) Odpis pisma kuratora KOS w Olsztynie, Franciszka Sikory, z 18 X 1963 (sygn. K.S. VII-16/421/60), skierowanego do Edwarda Urbańskiego jako nauczyciela Liceum Pedagogicznego dla Wychowawczyń Przedszkoli w Szczytnie, w którym powiadomiono zainteresowanego, że jego uposażenie zasadnicze zostało ustalone „od dnia 1.IX.1960 r. na kwotę 1.300,-- zł".
26) Pismo kuratora KOS w Olsztynie, Franciszka Sikory 1963 roku (brak daty) (sygn. KS VI-6D/735/63), skierowanego do Edwarda Urbańskiego jako nau-

czyciela Liceum Pedagogicznego dla Wychowawczyń Przedszkoli w Szczytnie, w którym kurator wyraża zgodę na dodatkowe zatrudnienie nauczyciela w roku szkolnym 1963/1964 w Liceum Ogólnokształcącym dla Pracujących w Szczytnie w wymiarze 10 godzin pracy tygodniowo.

27) „Świadectwo pracy" z 17 XI 1988, na którym widnieje adnotacja, że stosunek pracy z Edwardem Urbańskim został rozwiązany w 1960 roku w trybie przeniesienia służbowego. Dokument wystawiła wicedyrektor Zespołu Szkół, Profesor Krystyna Gełdon.

Edward Urbański 14 czerwca 1960 roku zwrócił się z prośbą do olsztyńskiego KOS o przeniesie służbowe do Państwowego Liceum Pedagogicznego dla Wychowawczyń Przedszkoli w Szczytnie. Taką zgodę otrzymał i na pewno pracował tam jeszcze w latach 1963/1964. Ostatni nabór kandydatów do tego liceum odbył się w roku szkolnym 1966/1967, po czym od 31 sierpnia 1970 szkoła została zlikwidowana, a ostatni maturzyści opuścili placówkę w 1971. Na pewno jednak w 1988 roku żył, ponieważ wtedy ubiegał się o świadectwo pracy, które otrzymał od dyrektora szczycieńskiego Liceum Ogólnokształcącego 17 listopada 1988 (sygn. ZSO/342/88).

*

Nowa wiedza o Profesorze Edwardzie Urbańskim pojawiła się dzięki inicjatywie Wiesławy Olkowskiej, absolwentki szczycieńskiego LO (1976), i współpracy z jego córką, Iwoną Mazurek. Wiesława Olkowska trafiła na ślad, z którego wynika, że w 1978 roku objął on posadę dyrektora Zasadniczej Szkoły Rolniczej w Ostródzie i sprawował tę funkcję do 1983. Fakt ten potwierdza poniższy zapis z dziejów ostródzkiej placówki:

> 1 września 1975 r. przy Zasadniczej Szkole Rolniczej utworzono 3-letnie Technikum Rolnicze dla Pracujących. Dwa lata później powołano Zespół Szkół Rolniczych Ministerstwa Rolnictwa w Ostródzie. W skład Zespołu weszły następujące szkoły: 2-letnia Zasadnicza Szkoła Rolnicza (6 oddziałów), 3-letnie Technikum Rolnicze dla Pracujących (4 oddziały) oraz 4-letnie Liceum Rolnicze (1 oddział). Dyrektorem Zespołu Szkół Rolniczych został **Bogdan Spittal**. W 1978 r. placówkę przeniesiono do budynku szkolnego przy ul. Stefana Czarnieckiego 69. Dyrektorem szkoły był wówczas **Edward Urbański**. Obowiązki zastępcy pełnili najpierw Ignacy Szulc, następnie Eugeniusz Pliszka.[5]

[5] *Zespół Szkół Rolniczych im. Wincentego Witosa w Ostródzie. Profil. Historia*; https://rolnik.edupage.org/about/ (3 XI 2026).

Z kolei od Iwony Mazurek dowiedziałem się, że pierwszą żoną Edwarda Urbańskiego była Alina Urbańska (z d. Grabowska; 12 IV 1940 – 9 III 2010)[6] i to z nią miał dwoje dzieci: Marka i Iwonę. Dalsze losy Profesora Edward Urbańskiego jako pedagoga nie są mi znane. Niewykluczone, że w którymś momencie wyjechał na południe Polski, zmarł bowiem w środę 17 kwietnia 1996 na Śląsku w Będzinie.

[6] Alina Urbańska jest pochowana na cmentarzu komunalnym w Mrągowie (kwatera N 12, rząd 8, numer grobu 30).

ANEKS FOTOGRAFICZNY[7]

Z ŻYCIA SZKOŁY

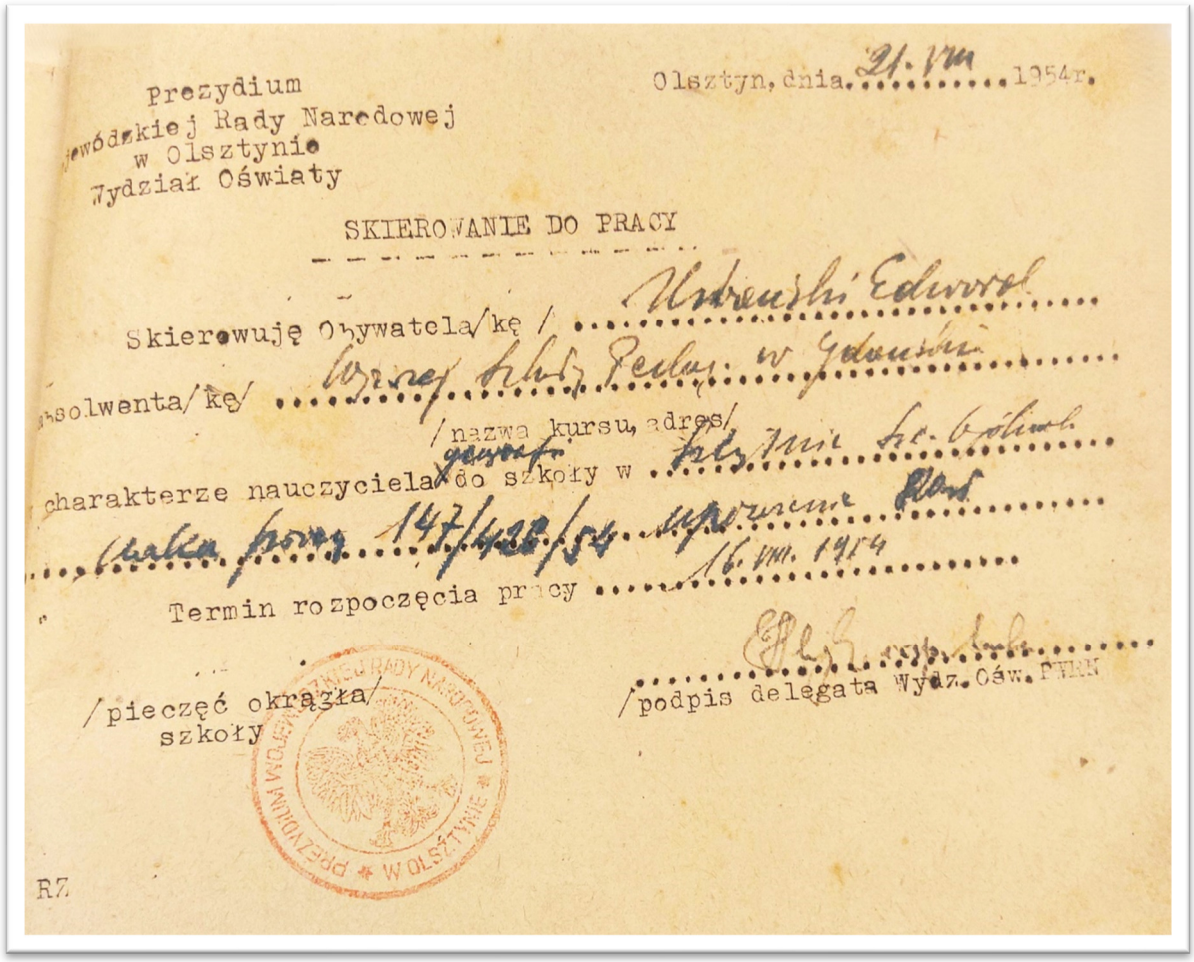

Prezydium
Wojewódzkiej Rady Narodowej
w Olsztynie
Wydział Oświaty

Olsztyn, dnia 21. VIII 1954r.

SKIEROWANIE DO PRACY

Skierowuję Obywatela/kę/ Urbański Edward

absolwenta/kę/ Wyższej Szkoły Pedag. w Gdańsku

/nazwa kursu, adres/

w charakterze nauczyciela geografii do szkoły w Szczytnie Sz. Ogólnok.

Nakaz pracy 147/428/54 upoważnienie Rad

Termin rozpoczęcia pracy 16. VIII. 1954

/pieczęć okrągła/
szkoły

PREZYDIUM WOJEWÓDZKIEJ RADY NARODOWEJ W OLSZTYNIE

/podpis delegata Wydz. Ośw. PWRN

RZ

Ryc. 1. Skierowanie do pracy wystawione Edwardowi Urbańskiemu, absolwentowi Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Gdańsku (21 VIII 1954).

[7] Ryciny bez podanego źródła pochodzą z archiwum Liceum Ogólnokształcącego w Szczytnie.

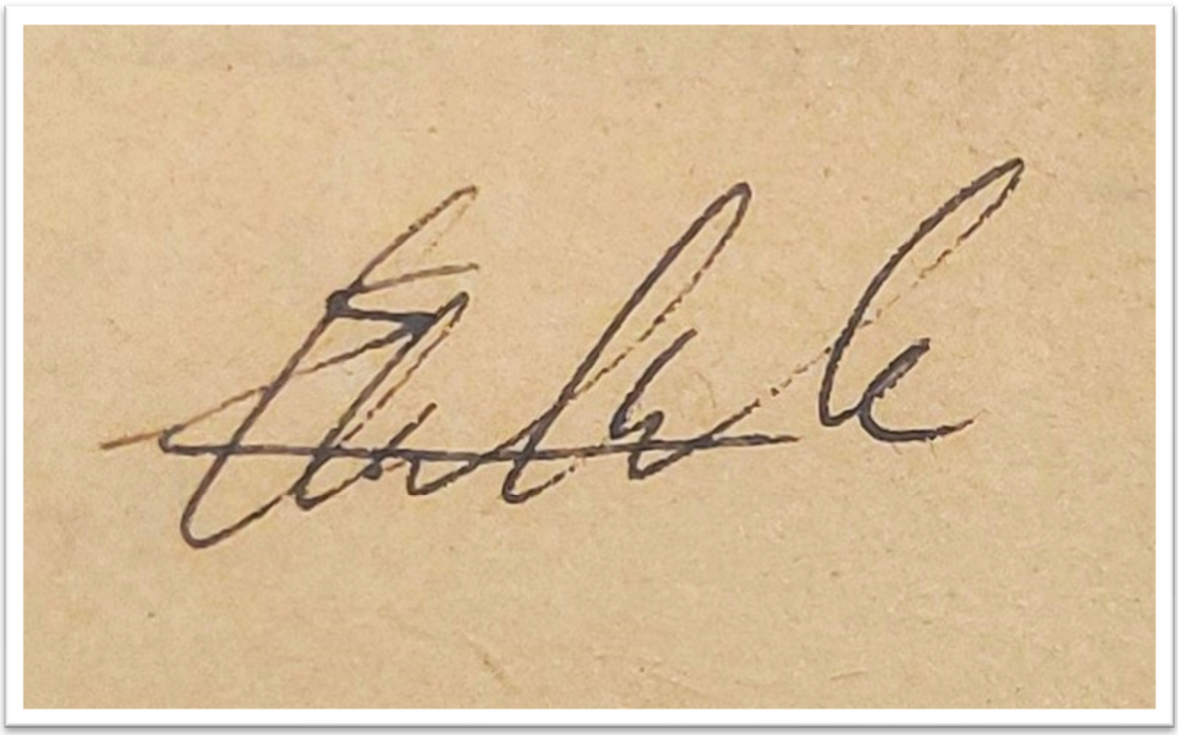

Ryc. 2. Podpis Edwarda Urbańskiego (8 X 1959).

Ryc. 3. Widok na budynek szkoły, w której w latach 1945–1970 funkcjonowało Liceum Ogólnokształcące i w którym nauczycielem geografii oraz przysposobienia wojskowego, a także przez pewien czas kierownikiem i wychowawcą internatu był Edward Urbański w latach 1954–1960. Szczytno, ul. Jana Kasprowicza 1.

Rok szkolny 1954/1955

Skład Rady Pedagogicznej:

Rutkowski Jerzy – dyrektor, j. polski
Mazur Michał – wice-dyrektor, biologia
Gruszczyński Alfred – j. polski
Kosewicz Tadeusz – j. rosyjski
Bugała Teresa – historia
Budzyński Albin – łacina, chemia
Biedrzycki Stanisław – W.O.K
Urbański Edward – geografia
Nowakowski Paweł – matematyka
Kościęcki Telesfor – matematyka
Gałuszka Adolf – fizyka
Szwerecki Wilhelm – W-f
Burzyńska Zofia – W-f
Raczyński Edward – P-W

Członkowie Rady Pedagogicznej

Ryc. 4. Kartka z kroniki szkolnej LO z lat 1945–1970 opracowanej przez Profesorów Alinę Wrońską i Romana Kasprowicza. Po raz pierwszy w składzie Rady Pedagogicznej w r. szk. 1954/1955 — Profesor Edward Urbański jako nauczyciel geografii.

Rok szkolny 1959/1960

Skład Rady Pedagogicznej:

Mazur Michał – dyrektor, biologia
Obrębska Halina – j. polski
Sondej Władysław – j. polski
Lenkiewicz Janina – j. rosyjski
Kasprowicz Roman – j. angielski
Maciejczyk Jan – historia, NOP
Urbański Edward – geografia
Kościęcki Telesfor – matematyka
Michalczyk Agnieszka – matematyka
Gałuszka Adolf – fizyka
Budzyński Albin – chemia, j. łaciński
Hatelski Mieczysław – P-W
Jamka Roman – biologia
Jeżewska Ligia – W-f
Szwerecki Wilhelm – W-f
Konstanty Stanisław – kierownik internatu
Gołota Agnieszka – bibliotekarka

Rada Pedagogiczna z absolwentkami

Administracja: Borowy Ksawera
Kisiel Jan

Ryc. 5. Kartka z kroniki szkolnej LO z lat 1945–1970 opracowanej przez Profesorów Alinę Wrońską i Romana Kasprowicza. Po raz ostatni w składzie Rady Pedagogicznej w r. szk. 1959/1960 — Profesor Edward Urbański jako nauczyciel geografii.

Ryc. 6. Klasa Xb na wycieczce krajoznawczej pod opieką Profesora Edwarda Urbańskiego (r. szk. 1957/1958).

Ryc. 7. Grono pedagogiczne LO z maturzystami (r. szk. 1959/1960).
W pierwszym rzędzie siedzą od lewej: Władysław Sondej, Albin Budzyński, Jan Maciejczyk, Michał Mazur, Mieczysław Matelski, Janina Lenkiewicz (?), Edward Urbański, NN, Adolf Gałuszka, Roman Kasprowicz. Pierwszy z prawej stoi prof. Telesfor Kocięcki.

MIEJSCE SPOCZYNKU

Ryc. 8. Mogiła Aliny Urbańskiej na cmentarzu komunalnym w Mrągowie

Źródło: https://mragowo36.grobonet.com/iac/zdjecia/1/N12/8,30,,.JPG (3 XI 2026)

Ryc. 9. Tablica inskrypcyjna na mogile Aliny Urbańskiej na cmentarzu komunalnym w Mrągowie

Źródło: https://mragowo36.grobonet.com/iac/zdjecia/1/N12/8,30,.JPG (3 XI 2026)

Ryc. 10. Mogiła Marka Urbańskiego na cmentarzu komunalnym w Szczytnie

Źródło: https://media.grobonet.com/909/graves/3/120025959/6560-26a3ff96434051bc.jpg (3 XI 2026)

Ryc. 11. Tablica inskrypcyjna na mogile Marka Urbańskiego na cmentarzu komunalnym w Szczytnie

Źródło: https://media.grobonet.com/909/graves/3/120025959/6261-72847bafe1db8688.jpg (3 XI 2026)

Archiwalny materiał kadrowy LO zeskanowała Anna Tobolewska
Biogram napisał i całość opracował dr hab. Grzegorz Ojcewicz